

Claude Planson: „Ne vom întâlni... la Teatrul Națiunilor!”

De profesieune — director de scenă; temperamental și din pasiune pentru teatru — inițiator, animator și organizator, alături de A. M. Julien, al Festivalului de Artă Dramatică de la Paris, Claude Planson este — cert — o personalitate puternică, atrăgătoare. Te surprinde la el neobișnuita îmbinare a spiritului practic, operativ, a eficacității spre care tinde, vădit, în tot ce întreprinde sau proclamă, cu elanul proaspăt, am spune juvenil, și căldura care răzbat din vorbele sale, ori de câte ori sînt în cauză teatrul, problemele lui, oamenii lui. Șederea scurtă, de numai câteva zile, în țara noastră, dacă nu i-a dat posibilitatea să cunoască mai îndeaproape și amănunțit toate aspectele vieții noastre teatrale, i-a fost, totuși, suficientă pentru a-și completa informațiile ce le avea, pentru a umple unele goluri „în imaginara schemă generală a teatrului și dramaturgiei românești, pe care eu însumi mi-am alcătuit-o... cu binevoitorul ajutor al artiștilor dv. care au fost la

Paris“ — ține d-sa să precizeze. Nouă, celor care am stat de vorbă cu el, Planson a ținut să ne împărtășească în primul rînd perspectivele îmbucurătoare — cu atît mai îmbucurătoare, cu cît sînt și apropiate — ale înfăptuirii obiectivului pe care împreună cu Julien l-a urmărit cu stăruință, de la modestele începuturi ale primului Festival de la Paris: crearea unui Teatru al Națiunilor.

— Cînd Julien și cu mine am pus la cale primul Festival, dificultățile păreau de trecut. Nu mai vorbesc de aspectul financiar al operației — în această privință, am aflat multă înțelegere și sprijin din partea municipalității orașului Paris. Dar nu vă puteți închipui de cîtă muncă, stăruință, chibzuință, persuasiune, diplomatie chiar, a fost nevoie pentru ca să înlăturăm, una cîte una, barierele, pe care rutina, precauția negustorească, birocrațismul și obtuzitatea unora și — mai ales! — lipsa de entuziasm a multora ni le puneau în cale. De la bun început, noi am vrut ca la Festival să se întâlnească nu orice trupe — fie ele chiar foarte bune — ci anume cele mai reprezentative, care să se poată înfățișa cu toată autoritatea drept purtătoare de cuvînt ale artei teatrale din țările lor. De aceea, l-am chemat de pildă, pe Brecht, care cu minunatul lui Berliner Ensemble a fost de fapt și învingătorul moral al acelei prime întâlniri teatrale internaționale din 1954.

— *Făcînd o atare afirmație categorică, sîntezi în consensul publicului și specialiștilor care au vizionat acel prim Festival — sau e vorba de o părere personală?*

— Nu, nu, ansamblul lui Brecht jucînd o piesă de Brecht — *Mama Curaj* — a întrunit incontestabil sufragiile tuturor. Nu-i mai puțin adevărat că, în ce mă privește, consider că Brecht, omul de teatru — adică dramaturgul și regizorul — rămîne personalitatea cea mai de seamă a teatrului, astăzi, creația lui situîndu-se pe linia directă a tradiției care, pornind de la antici, trece pe la Shakespeare și marii clasici. Mă rog, asta-i părerea mea. Dar ca să vedeți că, deși categoric, nu sînt exclusivist, țin să spun că de la al doilea Festival și pînă azi, unul din cele mai răsunătoare și mai constante succese la Paris este al ansamblului englez Theatre Workshop, care mi se pare a fi cu totul remarcabil. Există la el o fantezie poetică, alternînd cu incisivitate satirică în viziune — precum și o măiestrie scenică excepțională.

De altfel — ca să ne întorcem la Brecht — viitorul Teatru al Națiunilor își va deschide porțile — nădăjduim, în aprilie — cu un „omagiu internațional lui Brecht“, în cadrul căruia vor fi reprezentate o serie de piese ale lui, printre care și *Galileo Galilei*. Nu vă pot spune încă nimic sigur, dar s-ar putea ca această piesă să fie interpretată de un ansamblu american, cu Charles Laughton în rolul titular. Proiecte...

— *Acest Teatru al Națiunilor va fi permanent, sau pe durata Festivalului anual de la Paris?*

— Nu, el va lua, de fapt, locul Festivalului. Să fiu mai lămurit. Teatru Națiunilor, care își va avea sediul în fostul teatru „Sarah Bernhardt“ al municipalității pariziene, a fost creat pe baza unui proiect prezentat de țara noastră la sesiunea Institutului Internațional de Teatru, ținută în 1955 la Dubrovnik. Noi concepem Teatru Națiunilor ca o scenă internațională, unde vor evolua ansamblurile cele mai bune din toate țările, interpretînd fie opere ale literaturii autohtone, fie lucrări consacrate din dramaturgia altor țări. În primul caz, se va obține o viziune aprofundată asupra literaturii dramatice a unei anumite țări, în al doilea caz — vom asista la experiența întotdeauna pasionantă a tălmăcirii scenice (implicit, dacă vreți, și filozofice) a sensurilor proprii creațiilor spiritului unor națiuni, prin canalele sensibilității și gândirii, altor națiuni. Prima stagiune a Teatrului Națiunilor va dura numai patru luni — nu avem fonduri, pentru mai mult. La anul, sperăm s-o prelungim la șase luni; pe urmă — cine știe? — poate realizăm o activitate permanentă. Ar fi minunat, nu?

Și Claude Planson zîmbește bucuros, încrezător.

— *Aveți proiecte concrete pentru stagiunea care se va deschide în aprilie?*

— Da. Ne gîndim la o săptămînă a teatrului englez în care să fie reprezentate toate formele spectacologice, exceptînd cele secundare. Apoi, un program german — nu mă îndoiesc că vă este cunoscut succesul marelui actor Messemmer, din Bochum, un uriaș al scenei; două săptămîni de teatru american — ei!, aici, selecția va fi anevoioasă, căci nu vă ascund că lipsa unor tradiții serioase și comercialismul frînează puternic dezvoltarea artei teatrale americane tocmai ca *artă*, și nu ca un sector de producție rentabil, printre altele, poate chiar mai rentabile; or, noi *artă* vrem, nu surrogate distractive. În sfîrșit, ne ispitește ideea prezentării teatrului din Extremul Orient — poate, a celui japonez. Dar, deocamdată, nu-i încă nimic sigur — în afară de omagiul lui Brecht.

În orice caz, vrem ca Teatru Națiunilor să devină casa noastră, a tuturor celor care iubim magia scenei și melodia dialogului dramatic. De aceea, nu ne limităm la latura spectacologică. Pe lângă Teatru Națiunilor, se va ține un Congres al criticilor dramatici și proiectăm să organizăm un Congres al tehnicienilor de teatru — ce spuneți? Asta o să fie interesant! Pe urmă, am și pus bazele unei Asociații internaționale a spectatorilor — nu știu cum se va chema: Prietenii Teatrului Națiunilor sau altcumva, în orice caz, un nume mai scurt și mai sugestiv. Scopul ei va fi să faciliteze accesul la teatru al publicului de pretutindeni — să fim înțeleși, al marelui public, nu al snobilor, blazați, cu sensibili-

tatea tocită. Căci, în general, și spectatorul trebuie să-și spună cuvântul; are și el problemele lui.

În sfârșit, înființăm — în afară de un centru de documentare, la care puteți apela de pe acum — un serviciu de publicații. Vom edita două reviste — una rezervată exclusiv textelor de piese. Revistele vor fi deschise colaborărilor din toate țările, pe care nu numai că le vom primi cu bucurie, dar — vă avertizez — le vom cere chiar stăruitor.

— *Un plan vast...*

— ...și care va fi realizat — de asta să nu vă îndoiiți! Pentru că se cere imperios realizat! Julien și cu mine, lucrând la organizarea celor trei Festivaluri, am constatat — spre stupefacția și bucuria noastră — că, în ultimă analiză, problemele care frământă pe creatorii și iubitorii artei teatrale de pretutindeni sînt aceleași. Pe tărîmul acesta, încrederea reciprocă și înfrățirea în ale frumosului permit să se găsească — mai mult: îndeamnă la căutarea unui limbaj comun și unor punți de legătură între oamenii de cultură. Experiența Festivalurilor — realizate cu eforturi și caznă, de altfel — ne îndreptățește să fim optimiști. Ne vom întilni cît mai numeroși și din ce în ce mai numeroși la Teatrul Națiunilor!

T. S.